

Posudek rigorózní práce Kateřiny Reichelové
Mgr. Zuzana Štefková Ph.D.

Jedná se o podnětnou studii, zaměřenou na intimní kus ženské garderoby, který, díky svému spojení s charakteristickou anatomií specificky ženského těla a kulturní konstrukcí femininity, skýtá široký prostor pro kulturní analýzu. V rámci českého prostředí se jako inovativní jeví především zdůraznění kulturních aspektů podprsenky a souvislosti módy a odívání s otázkou genderu a femininity.

Zásadní přínos práce spočívá ve výzkumu zaměřeném na otázky spojené se ženskou zkušeností s poprsenkou a na kulturní a psychosociální významy tohoto kusu oděvu a v následném rozboru rolí, které může hrát podprsenka v životě žen, v jejich sebepojetí, v prožitku identity a přístupu k emancipaci.

Pozitivem práce je i funkční zmapování dosavadního výzkumu. To autorce napomohlo v nalezení relevantní perspektivy, která dosud nebyla příliš zohledněna. Kateřina Reichelová vychází z vlastní uživatelské zkušenosti, přičemž toto osobní hledisko není jen odrazovým můstkem pro vytvoření předběžné struktury rozhovorů, které byly součástí výzkumu, ale i východiskem pro pasáž zachycující nákup podprsenky z perspektivy pisatelky. Tento autorský „sebezpyt“ by byl patrně ještě zajímavější, kdyby se pisatelka zaměřila spíše na osobní pojetí funkcí podprsenky a vlastní historii jejího nošení.

Jako problematická část práce se mi naopak jeví kapitola věnovaná metodologii. Na jednu stranu je jistě dobře, že byla autorka obeznámena s historií a teoretickým rámcem kvalitativního výzkumu, ale přesto se mi zdá rozsáhlý historický exkurz do vývoje metodologie a premis kvalitativního výzkumu odtržený od zbytku textu a v mnoha ohledech samoúčelný.

Co bych naopak očekávala v práci zabývající se vlivem podprsenky na produkci kulturních významů ženského těla, je aspoň rámcové nastínění diskurzu vycházejícího z focaultovského pojetí sebedisciplinace a zvláštěpak odkaz k textům některých anglosaských autorek (např. Susan Bordo, Alison M. Jaggar) zabývajících se disciplinací ženského těla a jejím vlivem na utváření femininity. Přesto že se autorka v úvodu vymezuje vůči „vyhraněně feministickému stanovisku“, je zarážející, že při zpracování tématu, k němuž, jak sama konstatuje, existuje bohatá feministická literatura, zmiňuje feministické autorky jen velmi povrchně (odkaz na Elizabeth Grosz a Naomi

Wolf) a téměř nezohledňuje možné implikace feministického pojetí vtělené subjektivity při interpretaci rozhovorů.

Problematické je rovněž uchopení vztahu mezi feminismem a femininitou. Z formulace použité v úvodu se zdá, že autorce ženské a feministické stanovisko splývá.

Jak už jsem nastínila výše, nejpřínosnější částí práce je nepochybně vlastní analýza obsahu šetření a především otázek provázaných s psychosociální funkcí podprsenky. Zde se výrazně projevují souvislosti mezi nošením respektive nenošením podprsenky a konstrukcí ženství a právě zde bych uvítala silnější důraz kladený na interpretaci jednotlivých odpovědí a aspoň tentativní závěry týkající se způsobů, jímž se vztah k podprsence odráží v individuálním prožitku ženského těla a v (re)produkci femininity jako takové. Právě v těchto úvahách bych autorce doporučila konzultovat feministické texty pojednávající o vtělené subjektivitě a konstrukci femininity. Tato teorie by jí totiž (na rozdíl od obecných zásad kvalitativního výzkumu) poskytla funkční rámec umožňující nejen kritický výklad jednotlivých výpovědí, ale i syntetický pohled na podprsenku coby nástroj enkulturace, potažmo prostředek identifikace s ženskou rolí.

Přes výše uvedené výhrady, doporučuji práci k obhajobě a doufám, že se autorka pokusí své badatelské úsilí zúročit a vyplnit tak mezeru, která v české literatuře věnované odívání existuje.

PS: I když podprsenka by teoreticky mohla být i „kulturologickým fenoménem“, předpokládám, že v rámci této práce jde přece jen spíše o fenomén kulturní.

Mgr. Zuzana Štefková Ph.D.

V New Yorku 20.4. 2013